

‘Merkel wil de zaak ten goede keren’

Interview met Merkel-biograaf Ralph Bollmann

Achtergrond - 24 augustus 2017 - Auteur: Marja Verburg

Dat Merkel de verkiezingen in september wint, daaraan twijfelt bijna niemand meer. Hoe is haar succes te verklaren? En wat kunnen we de komende jaren van haar verwachten? In de komende weken spreekt Duitslandweb met verschillende deskundigen over belangrijke verkiezingsthema's. Deze week: Merkel-biograaf Ralph Bollmann.

Kanselier Merkel heeft geen positief beeld van de Duitsers, schreef u in uw boek 'Die Deutsche. Angela Merkel und wir'. Ze vindt hen te bang, te voorzichtig, een beetje verwend. Heeft het feit dat ze voor een vierde termijn als kanselier gaat daarmee te maken? Ziet ze het als haar taak daar iets aan te doen?

Bollmann: "Nee, dat ze zich herkiesbaar heeft gesteld, heeft daar niet mee te maken. Maar het verklaart wel haar succes: Duitsers houden zich liever niet met problemen bezig, zeker niet met de problemen die nu in de wereldpolitiek spelen. Ze houden onaangenaamheden liever ver van zich en zien graag dat Merkel zich daarmee bezighoudt. Merkel is ook echt succesvol sinds de financiële crisis in 2008, toen ze als crisismanager optrad.

Dat ze besloten heeft voor een vierde termijn te gaan, heeft met de vluchtelingencrisis te maken. De beslissing om wel of niet door te gaan speelde vorig najaar. Als ze toen had besloten het niet te doen, zou ze de geschiedenisboeken zijn ingegaan als mislukte kanselier die het land in de chaotische vluchtelingencrisis had achtergelaten. Ze wil de verkiezingen winnen en de zaak ten goede keren."

Wie is Merkel eigenlijk? Ze geldt als pragmatisch en stabiel, maar heeft bijvoorbeeld in de *Energiewende*, de eurocrisis en de vluchtelingencrisis onverwachte en eigenmachtige beslissingen genomen, waarop ze veel kritiek heeft gekregen.

"Merkel is helemaal niet zo gecompliceerd of geheimzinnig als veel mensen denken. Je moet haar pragmatisme serieus nemen. Dat is bij haar geen opportunisme. Ze ziet het als opgave van politici om pragmatisch te zijn. Dat wil zeggen: beleid moet door de meerderheid in de samenleving worden gedragen en het moet praktisch realiseerbaar zijn. Al in DDR-tijden heeft ze Karl Popper

gelezen, dé theoreticus van het pragmatisme.

Het is ook haar ethische overtuiging dat politiek pragmatisch en niet ideologisch moet zijn. De cultuur van het protestantisme speelt daarin een rol. Merkel heeft een keer gezegd dat je niet automatisch gelovig bent als je in een domineesgezin opgroeit (*Merkels vader was dominee - red.*). Ik heb dat zo opgevat dat ze niet heel religieus is. Maar ze is wel doordrongen van protestantse waarden, het besef dat je je plicht moet doen.

Ralph Bollmann is economisch-politiek correspondent van

de Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung in Berlijn. Hij schrijft momenteel een biografie over Angela Merkel. In 2013 verscheen zijn boek 'Die Deutsche. Angela Merkel und wir'.

Een ander belangrijk punt voor Merkel: er zijn grenzen die je niet overschrijdt. Voor haar zijn dat neonazisme, rechts-extremisme en vreemdelingenhaat. Ook is voor haar, opgegroeid in de DDR, het sluiten van grenzen geen optie. In de vluchtelingen crisis heeft ze niet zozeer grenzen geopend - ze weigerde grenzen te sluiten. Het ging toen, in september 2015, toen al die vluchtelingen vast zaten op het station in Boedapest, ook nog eens specifiek over de Oostenrijk-Hongaarse grens. Dezelfde grens die in 1989 werd geopend en tot de val van de Muur leidde. Die grens zou zij niet sluiten, daar was haar persoonlijke vrijheid mee verbonden.

De beslissing om die vluchtelingen toen niet tegen te houden, is helemaal niet zo uitzonderlijk. Het past in Merkels patroon. Bovendien speelden toen de rechts-extremistische aanslagen op asielzoekerscentra. Als ze had toegegeven aan de kritiek had het geleken alsof ze voor de neonazi's boog. En je had beelden gekregen van vluchtelingen die over snelwegen dwaalden, misschien waren er doden gevallen."

Er is veel kritiek op Merkels beleid en er is ook veel ontevredenheid, bijvoorbeeld over de armoede in Duitsland. Waarom kiezen Duitsers dan toch steeds voor haar?

"Er zijn niet veel redenen om een andere politiek te willen. Het is moeilijk campagne voeren tegen Merkel. In ieder geval als je, zoals SPD-lijsttrekker Schulz, een grote volkspartij leidt die, net als de CDU, grote groepen van de bevolking vertegenwoordigt. Dan is het vrijwel onmogelijk een tegenconcept te bieden voor

Merkels pragmatische beleid. Voor de kleinere partijen is dat makkelijker, zij kunnen dingen voorstellen die hun specifieke achterban belangrijk vindt.”

Zoals het er in de peilingen nu voor staat, wint Merkel de verkiezingen. Wat kunnen we de komende vier jaar van haar verwachten? Verandert de politieke situatie nu ook de rechts-populistische AfD in de Bondsdag zal worden gekozen?

“De AfD is denk ik wel over haar hoogtepunt heen. In Amerika zie je met Trump waar rechts-populisme toe leidt. Je ziet in Duitsland toch een brede instemming met Merkels beleid van veiligheid en consensus.

Een probleem zal na de verkiezingen de coalitievorming worden. Als de CDU/CSU en de FDP een meerderheid halen, is zo’n coalitie moeilijk vanwege het Europees beleid. De plannen van Merkel en Macron voor de EU liggen niet goed bij de FDP. Een grote coalitie van CDU/CSU en SPD kan natuurlijk altijd, maar daar heeft de SPD niet heel veel zin in. Een Jamaica-coalitie zou ook kunnen: CDU/CSU, FDP en Groenen, maar dat zal ook ingewikkeld zijn. Ik verwacht moeilijke en langdurige coalitieonderhandelingen.

En wat betreft Merkel zelf: de vraag is of het haar na de komende vier jaar wel lukt afscheid te nemen. Dat is ze wel van plan, maar je weet niet of er niet weer een nieuwe crisis komt, of problemen met een mogelijke nieuwe coalitiepartner. Een vijfde termijn is in Duitsland ook niet uitgesloten. Kohl heeft dat geprobeerd. Hij heeft bij die laatste keer, in 1998, verloren, maar dat is helemaal geen schande. Als die zwartgeld-affaire daarna niet was gekomen, was hij een zeer gerespecteerd oud-politicus geweest. Dat zou voor Merkel ook kunnen gelden als ze voor een vijfde termijn zou gaan en dan zou verliezen. Maar dat ze zich opnieuw verkiesbaar zou stellen lijkt nu vooral een theoretische mogelijkheid.

Als Merkel over vier jaar stopt, zullen de kaarten in de CDU opnieuw worden geschud. Dan zouden oude gevechten over de richting van de partij weer op kunnen komen. Dán heeft de SPD weer een kans.”

Hoe houdt Merkel het eigenlijk vol?

“Tja, ze doet niet veel aan sport. Ze heeft gewoon een goede constitutie. Anders kom je ook sowieso niet zo ver. Specifiek aan Merkel is dat ze *down-to-earth* is, geduldig, dat ze een stap terug kan zetten. Maar als ze begint te geloven dat ze onvervangbaar is, zou dat een fout zijn. Dat gevaar zie ik wel een beetje, nu dat ook zo benadrukt wordt sinds de verkiezing van Trump: Merkel als laatste verdediger van het vrije Westen etc.

Merkel onderschat haar tegenstanders niet. Vooral voormalig SPD-voorzitter

Gabriel heeft ze zeer serieus genomen. Voor Gabriel als uitdager in de campagne zou ze waarschijnlijk banger zijn geweest dan ze nu voor Schulz is. Gabriel is *rücksichtsloser* en onvoorspelbaarder, Schulz is minder flexibel.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/22474/merkel-wil-de-zaak-ten-goede-keren>